

28 באוגוסט 2025

לכבוד

מר ישראל כ"ץ, שר הביטחון

רב אלוף אייל זמיר, ראש המטה הכללי

אלוף רסן עליאן, מתאם פעולות הממשלה בשטחים

אלופה יפעת תומר-ירושלמי, הפרקליטה הצבאית הראשית

שלום רב,

הנדון: הגנה על האוכלוסייה האזרחית ומוסדות אזרחיים בעת תקיפה העיר עזה

אנו פונים בדחיפות בדרישה להגן על מוסדות ומבנים אזרחיים ועל האוכלוסייה האזרחית בעיר עזה במסגרת התקיפה הצבאית בעיר.

במהלך הימים האחרונים פועל הצבא בעיר עזה בתקיפות אוויריות וקרקעיות מסיביות, שכבר גבו חייהם של אזרחים רבים. במקביל לכך הונחו אזרחים לעזוב את העיר באמצעות כרוזים. אתמול, 27.8.2025 פרסם דובר צה"ל הודעה אשר קוראת לאוכלוסיית העיר בכללותה להתפנות דרומה. תקיפת הצבא בעיר עזה והוראת הפינוי שהופצה על ידי הצבא מעלה חשש כבד לגורלה של האוכלוסייה האזרחית הנמצאת בעיר, וכן לאזרחים שיאלצו להתפנות מהעיר דרומה.

הצבא קורא לתושבים להתפנות בשעה שאין מקום בטוח ומוגן שאליו יוכלו ללכת. למיטב הידיעה, אין בנמצא תשתית פיזית ותכנית סדורה לקליטת אוכלוסיית העיר המונה למעלה ממיליון בני אדם. אין בנמצא תוכנית שתוודא כי צורכיהם החיוניים של העקורים מקוימים וביטחונם נשמר. כך, על פי הצלבת הנתונים שפרסם הצבא עצמו, חלק ניכר מן האזורים ש אליהם ניתנה לתושבי עזה הוראה להתפנות מוגדרים כשטחי אש מסוכנים, שהצבא הורה לאזרחים להימנע לחלוטין מכניסה אליהם בחודשים האחרונים, והודעה זו לא בוטלה (ניר חסון, בהוראתו, צה"ל שולח את תושבי עזה לאזורים שהוא עצמו הגדיר כמסוכנים, **הארץ**, 28.8.2025). לתושבים נמסר כי עליהם להתנות מהעיר וכי סיוע הומניטרי ממתין להם באזור המואסי, דיר אל-בלח וחאן יונס שבדרום הרצועה. הצהרה זו מנותקת מהמציאות.

על אף הכנסת ציוד להקמת מחסות לרצועה בשבועות האחרונים, משפחות רבות הנדרשות להתפנות מדווחות על כך שאין להן מחסה ארעי ואין בידן אמצעים לרכוש כזה, וכן כי אין להן אמצעים להתנייד מהעיר עזה דרומה עם מעט רכוש בסיסי. הצבא לא פעל להקמת מחנות אוהלים שבהן תשתיות כוללות, בהיקף שיוכל לקלוט ולהכיל את כל האוכלוסייה הנדרשת להתפנות מהעיר, ולא דאג לאמצעי תחבורה עבור המבקשים להתפנות שאינם יכולים לצלוח מסע זה ברגל: משפחות עם ילדים קטנים, נשים הרות, קשישים, נכים וחולים.

מרכז ודרום רצועת עזה מאוכלסים במאות אלפי בני אדם, בחלקם הגדול עקורים, המתקשים להשיג מזון ומים, המתקיימים במחנות עקורים חסרי תשתיות ושירותי היגיינה מזה חודשים. מערכת הבריאות באזור זה קורסת תחת נטל החולים והפצועים, לאחר שמספר בתי חולים קרסו או אולצו

להיסגר. תשתיות הסיוע, המטבחים הקהילתיים, ומה שנוטר ממערך התברואה, אינם קרובים למסוגלות לספק מענה לאנשים ששוהים ומתגוררים באזור זה כבר עתה. **עקירת מאות אלפי בני אדם נוספים ודחיקתם אל אותו אזור מוכה אסון הומניטרי שממילא אין בו שירותים ותשתיות מצילי חיים בהיקף הדרוש – צפויה להיות הרת אסון:** להחריף את הרעב ואת מספר הסובלים מתת-תזונה מסכנת חיים, להחמיר את התפשטות המחלות, ולהכפיל או לשלש את מספר המשפחות המתקיימות ללא כל מחסה והחשופות לפגעי מזג האוויר. **לצד כל אלה, הצבא כלל אינו מתחייב שלא להוסיף ולתקוף באזור האמור, שאליו נשלחים המפונים "להגנתם".**

כפי שארגוני זכויות האדם שבו והתריעו, וכפי שהתריע האו"ם פעם נוספת בימים האחרונים, רצועת עזה שרויה בריכוז אוכלוסיית העקורים בתנאים שאינם מאפשרים קיום והישרדות, מגבירה עוד יותר את החשד לכך שישראל פועלת ממניעים אסורים ומבצעת פשעים מלחמה ופשעים נגד האנושות נגד אוכלוסיית רצועת עזה.

לצד החשש לגורל המפונים והעקורים – מדיניות התקיפה של הצבא לאורך המלחמה מעלה חשש כבד לשלילת ההגנות הבסיסיות ביותר מהאוכלוסייה האזרחית שתישאר בעיר עזה, בניגוד מוחלט לדיני הלחימה.

התבטאויות של בכירים בצבא ובמערכת הביטחון שפורסמו בימים האחרונים מעלות כי קיימת הוראה לגרום להרס מוחלט או כמעט מוחלט של העיר, כפי שנעשה בשלבים קודמים של המלחמה באזורים שונים: ברפיח, בשכונות שמצפון לעיר עזה, באזור החיץ הסמוך לגבול הרצועה עם ישראל, ועוד (חזקי ברוך, שר הביטחון לרבני ההתיישבות: "העיר עזה תיראה כמו בית חאנון" **ערוץ 7**, 21.8.2025; ניר חסון, ניתוח צילומי לוין העלה כי ההרס ברצועה גדול משסברו, לפחות 70% מהמבנים לא ראויים למגורים, **הארץ**, 16.7.2025). גם באזורים אלה הוצהר תחילה כי האוכלוסייה האזרחית מפונה "להגנתה", אלא שלאחר הפינוי ולאחר שלחימה באזורים אלה הסתיימה או הסתיימה ברובה, נוצלו הוראות הפינוי על מנת להרוס באמצעים הנדסיים את המבנים שנותרו על תילם, ובכך להבטיח שלתושבים לא יהיו בתים ושכונות לחזור אליהם.

הודעת הצבא הדורשות מהאוכלוסייה האזרחית בעיר עזה להתפנות דרומה אינה מסירה את האחריות מן הצבא להגן על מי שאינם יכולים להתפנות או שבחורים לא להתפנות מן העיר. הדין הבינלאומי מחייב את הצדדים לסכסוך לכוון את התקפותיהם ליעדים צבאיים בלבד, ואוסר על תקיפת יעדים אזרחיים, או על גרימת הרס ללא הצדקה צבאית או באופן שאינו מידתי.

למותר לציין כי על אף הודעת הפינוי, פעולות הצבא בעיר עזה אינה פוטרות מחובת הצבא לפעול בהתאם לעקרונות אלה. בנסיבות שבהן צפויה פגיעה במבנה או באוכלוסייה אזרחית מחייבים עקרונות המידתיות והזהירות לשקול אם התועלת הצבאית הקונקרטית הצפויה מפגיעה זו גוברת בעוצמתה, ולבחון בכל מקרה ומקרה כיצד למנוע את הפגיעה הנלווית למינימום אפשרי (סעיפים 48, 51, 57 לפרוטוקול הראשון הנוסף לאמנת ג'נבה). עקרון הזהירות מחייב לנקוט **כל האמצעים האפשריים** כדי להגן על אזרחים, כולל מתן התרעה מוקדמת, בטוחה ויעילה, שתאפשר לאזרחים להתגונן טרם תקיפה (בכל מקרה לגופו).

ועוד, הכוח הצבאי השולט באזור חייב להבטיח **גישה הומניטרית סדירה** ולמנוע צעדים שמעמידים אוכלוסייה אזרחית בסכנת רעב, מחסור בתרופות או פינוי כפוי למקומות לא בטוחים (סעיף 59

לאמנת ג'נבה הרביעית). מכאן שיש להוסיף ולהתיר כניסת סיוע הומניטרי, סיוע רפואי, כוחות חילוץ וכל סוג סיוע חיוני אחר, ולאפשר הגעתו לכל הנזקקים לו (סעיף 59 לאמנת ג'נבה הרביעית).

הודעות בדבר פינוי האוכלוסייה האזרחית אף אינה מתירה פגיעה בבתי חולים, בבתי ספר או במוסדות הומניטריים המאכלסים עקורים בניגוד לעקרונות ההבחנה והמידתיות. **בתי חולים ומתקנים רפואיים נהנים מהגנה מיוחדת וככלל אסור שיהיו יעד לתקיפה** (סעיפים 18–20 לאמנת ג'נבה הרביעית). גם מתקנים אזרחיים אחרים אשר חיוניים להשרדות האוכלוסייה מוגנים על פי הדין הבינלאומי המנהגי (כלל המעוגן, בין היתר, בסעיף 54 לפרוטוקול הראשון לאמנת ג'נבה). פגיעה ברכוש אזרחי פרטי דוגמת מבני מגורים אסורה אף היא, אלא אם נעשה בהם שימוש למטרות צבאיות וככל שהדבר מתחייב לחלוטין מצורכי המלחמה, בכפוף לבחינת מידתיות הנזק בכל מקרה לגופו (תקנה 23(ז) לתקנות האג). אם כן, פגיעה חסרת הבחנה במבנים ו"שיטוח" של אזורי מגורים ושירותים אזרחיים מהווה הפרה נרחבת וחמורה של איסורים ברורים.

פינוי כפוי, ובכלל זה יצירת תנאים הכופים על האוכלוסייה להתפנות או איום בפינוי בכוח, כל עוד אינו נועד להגן על האזרחים עצמם או מטעמי ביטחון צבאי הכרחיים, עלול להיחשב כהעברה כפויה אסורה. ככל שפינוי האוכלוסייה ישמש כסות להרס בלתי הפיך של תשתיות ומבנים אזרחיים ללא הצדקה צבאית או באופן שאינו מידתי, הרי שמדובר באמצעי ברור לטרנספר, העולה כדי הפרה חמורה של אמנות ג'נבה ומהווה פשע מלחמה (סעיפים 49 ו-147 לאמנת ג'נבה הרביעית, סעיף 85(4)(א) לפרוטוקול הראשון לאמנות ג'נבה).

לנוכח כל האמור, עליכם לפעול כדי להבטיח הגנה לאוכלוסייה האזרחית הנותרת ברצועת עזה וכן הגנת המוסדות האזרחיים בעיר עזה, ובכללם בתי חולים, מוסדות דת וחינוך ומבני ארגונים הומניטריים; יש להבטיח המשך כניסת סיוע לרצועת עזה; ויש להבטיח כי מדיניות התקיפה אינה גורמת נזק בלתי מידתי לאזרחים או ליעדים אזרחיים.

יש לפעול להבטחת שלומם וביטחונם של המפונים מהעיר עזה בהתאם להודעות הצבא; בכלל זה יש לסייע באמצעי פינוי לנזקקים לכך ולהבטיח כי קיימים די אוהלים, מזון זמין, מים ותשתיות סניטציה, וכן גישה לשירותי רפואה עבור אוכלוסיית העקורים במרכז הרצועה.

נבקש לקבל את התייחסותכם בהקדם, ובהתאם נשקול את המשך צעדינו המשפטיים.

בכבוד רב,

רעות שאער, עו"ד